

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 7. jūnijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 92/2021), kuru iesniedzis [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Krimināllikuma 82. panta pirmo daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. aprīļa līdz 2016. gada 10. maijam (turpmāk – apstrīdētā Krimināllikuma norma), ciktāl tā paredzēja kriminālatbildību par Satversmē paredzētā veidā paustu publisku aicinājumu likvidēt Latvijas Republikas valstisko neatkarību nolūkā iekļaut Latviju vienotā valstiskā veidojumā ar kādu citu valsti vai likvidēt citā veidā, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 100. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskāruma rašanās brīža;

1.2. atzīt 2016. gada 21. aprīļa likuma „Grozījumi Krimināllikumā” pārejas noteikumu, ciktāl tas attiecas uz apstrīdēto Krimināllikuma normu, (turpmāk – apstrīdētais pārejas noteikums) par neatbilstošu Satversmes 1. pantam un 92. panta

otrajam teikumam un spēkā neesošu no Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārums rašanās brīža;

1.3. apturēt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas [datums] sprieduma lietā Nr. [numurs] izpildi.

2. Apstrīdētā Krimināllikuma norma noteica:

„Par publisku aicinājumu likvidēt Latvijas Republikas valstisko neatkarību nolūkā iekļaut Latviju vienotā valstiskā veidojumā ar kādu citu valsti vai likvidēt citādā veidā –

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.”

Savukārt apstrīdētais pārejas noteikums paredz, ka 2016. gada 21. aprīļa likuma „Grozījumi Krimināllikumā” nosacījumi neattiecas uz personām, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtās konstitucionālās sūdzības pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18., 19.² un 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikuma 1.1. un 1.2. apakšpunktā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs interneta vietnē bija publicējis uzsaukumu, kurā aicināja vākt parakstus par Latvijas Republikas iestāšanos Amerikas Savienoto Valstu sastāvā. Ar tiesas spriedumu Pieteikuma iesniedzējs tika atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma, kas paredzēts apstrīdētajā Krimināllikuma normā, izdarīšanā. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā šī norma aizskar viņam Satversmes 100. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz vārda brīvību. Ar grozījumiem Krimināllikumā apstrīdētā Krimināllikuma norma tika izslēgta no Krimināllikuma, bet apstrīdētais pārejas noteikums noteic, ka šādi grozījumi neattiecas uz personām, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai. Apstrīdētais pārejas noteikums Pieteikuma iesniedzējam esot piemērots un esot aizskartas viņam Satversmes 92. panta otrajā teikumā noteiktās pamattiesības un pārkāpts Satversmes 1. pants.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Pieteikuma iesniedzējs apstrīd divu normatīvo aktu – Krimināllikuma un 2016. gada 21. aprīļa likuma „Grozījumi Krimināllikumā” – normu atbilstību Satversmei.

Vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku normatīvo aktu normas, kas regulē cieši saistītus jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2008. gada 29. jūlija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 75/2008*).

No pieteikuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka gan apstrīdētā Krimināllikuma norma, gan arī apstrīdētais pārejas noteikums regulē savstarpēji cieši saistītus jautājumus.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir pārsūdzējis pirmās instances tiesas spriedumu. Ar apelācijas instances tiesas spriedumu Pieteikuma iesniedzējs tāpat ir atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts apstrīdētajā Krimināllikuma normā. Senāta Krimināllietu departamenta tiesnešu kolēģija, izvērtējot Pieteikuma iesniedzēja kasācijas sūdzību, [datums] nolēma atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums] – dienas, kad pieņemts un stājies spēkā Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta lēmums atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2021. gada 10. maijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota

apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā Krimināllikuma norma neatbilst Satversmes 100. panta pirmajam teikumam.

Lai pārbaudītu, vai apstrīdētajā Krimināllikuma normā ietvertais tiesību uz vārda brīvību ierobežojums ir attaisnojams, nepieciešams izvērtēt, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi. Lai izvērtētu pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jānoskaidro: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko no noteiktā ierobežojuma gūst sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarīto zaudējumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija sprieduma lietā Nr. 2015-01-01 13. un 16. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, jo apstrīdētā Krimināllikuma norma neesot pietiekami skaidra. Vērtējot šīs normas skaidrību, Pieteikuma iesniedzējs norāda uz Senāta šās normas interpretāciju citās krimināllietās un to, ka šāda interpretācija var novest pie tā, ka persona nevar izprast no tiesiskā regulējuma izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas.

Tiesību normas skaidrība un paredzamība ir vērtējama, pamatojoties uz šīs normas interpretāciju. Proti, tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar interpretācijas metožu palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu. Tiesību norma ir atzīstama par pietiekami skaidru un paredzamu arī tad, ja tās satura noskaidrošanai personai nepieciešama atbilstoša juridiskā palīdzība (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.1. un 18.1. punktu un 2021. gada 19. februāra sprieduma lietā Nr. 2020-23-01 11. un 18. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs nav juridiski pamatojis to, ka viņš nespētu noskaidrot un izprast apstrīdētās Krimināllikuma normas saturu vai ka tā liegtu viņam iespēju noskaidrot savas tiesības un pienākumus, ja tiktu izmantotas visas tiesību normu interpretācijas metodes.

Apstrīdētās Krimināllikuma normas samērīguma izvērtējumā Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka Augstākās tiesas Senāta veiktā apstrīdētās Krimināllikuma normas interpretācija neuzliekot par pienākumu tiesām vērtēt samērīgumu, šo normu piemērojot. Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka tiesa, kas apstrīdēto Krimināllikuma normu piemēroja attiecībā uz viņu, nav, piemēram, vērtējusi, kādus tieši draudus sabiedrības un valsts drošībai radīja Pieteikuma iesniedzēja petīcija.

No minētā izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs pēc būtības norāda uz apstrīdētās Krimināllikuma normas piemērošanu konkrētajā krimināllietā. Tomēr Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu piemērošanas jautājumus (*sal. sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*).

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās Krimināllikuma normas atbilstību Satversmes 100. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

8.2. Pēc pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētais pārejas noteikums neatbilst Satversmes 1. pantam un 92. panta otrajam teikumam, jo, pieņemot šo pārejas noteikumu, likumdevējs esot pārkāpis personai labvēlīga noteikuma atpakaļejoša spēka principu krimināltiesībās.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ir iespējami gadījumi, kad, ņemot vērā konkrētus faktiskos un tiesiskos apstākļus, pieļaujama atkāpe no personai labvēlīga noteikuma atpakaļejoša spēka principa piemērošanas krimināltiesībās. Pieņemot pārejas noteikumus, ar kuriem kādai personai labvēlīgai krimināltiesību normai nav piešķirts atpakaļejošs spēks, likumdevējam ir jāvērtē tiesiskās drošības princips, to izsverot un līdzsvarojojot kopsakarā ar citiem demokrātiskā tiesiskā valstī spēkā esošiem vispārējiem tiesību principiem – personai labvēlīga noteikuma atpakaļejošu spēka principu krimināltiesībās un taisnīguma principu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2021. gada 19. februāra sprieduma lietā Nr. 2020-23-01 24. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs ir vispārīgi norādījis, ka šajā gadījumā neesot pamata nepiemērot personai labvēlīga noteikuma atpakaļejoša spēka principu krimināltiesībās. Tomēr pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, kāpēc, izsverot un līdzsvarojojot vispārējos tiesību principus, konkrētajos faktiskajos un tiesiskajos

apstākļos citiem vispārējiem tiesību principiem būtu dodama prioritāte pār tiesiskās drošības principu.

Līdz ar to pieteikums arī šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

9. Ievērojot to, ka lieta Satversmes tiesā nav ierosināma, šā lēmuma 1.3. apakšpunktā norādītais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 92/2021), kuru iesniedzis [..].

2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.3. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš